

УДК 378.091:[001:343.533]

Ольга Башкір
ORCID 0000-0001-5237-9778

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
вул. Алчевських, 29, Харків, 61000,
boi83@ukr.net

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті з огляду на сучасний стан розвитку вищої освіти та науки зазначено особливості впровадження принципів академічної доброчесності в структури закладів вищої освіти. На підставі вивчення нормативних документів (закони України «Про освіту», «Про вищу освіту»), Рекомендацій для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності, затверджених Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Листа МОН України «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти» уточнено сутність поняття «академічна доброчесність», її основне покликання, особливості дотримання та застосування в освітній та науковій діяльності всіх учасників освітнього процесу.

На прикладі Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди виявлено, що заклади вищої освіти, керуючись зазначеними вище законами та рекомендаціями, діють за власними принципами академічної доброчесності з огляду на особливості діяльності ЗВО, його специфіку, напрями підготовки майбутніх фахівців та здійснення наукової діяльності. Розкрито приклад університетської системи забезпечення принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин, яка складається з п'яти складників: нормативної бази, інформаційної бази, структурних підрозділів та уповноважених комісій, інструментів упровадження та контролю. Зазначено про створення подібної системи на підставі Рекомендацій для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності, затверджених Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Проаналізовано діяльність окремих структурних ланок закладу освіти з реалізації принципів академічної доброчесності.

Запропоновано низку перспективних шляхів реалізації принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти. Серед них розроблення нормативних документів ЗВО, інформаційних матеріалів, банерів, методичних інструкцій, підготовка роликів, проведення науково-популярних заходів тощо.

Ключові слова: педагогічна освіта, культура, доброчесність, система, шляхи, упровадження.

© Башкір Ольга, 2021

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.2.6>

Вступ. Розвиток цифрового суспільства зумовив поступове впровадження електронних ресурсів як засобів спілкування та вираження думки освітянської та наукової спільноти. Вони забезпечують зручність, швидкість розповсюдження, ефективність упровадження освітніх новинок і наукових знахідок, долаючи кордони не лише регіонів окремих країн, а й міжнародні, що робить освіту та науку єдиним світовим надбанням.

Однак різка доступність інформації спричинила недоброчесне ставлення до її використання. Поодинокі заклики окремих науковців стосовно культури користування інтернет-ресурсами не були почутими й не набули загальнонаціонального масштабу. У науковому суспільстві виникло явище масової компіляції, тобто написання наукових праць на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел.

Таке становище в освіті та науці не могло залишатися осторонь освітньої політики України. У Законі України «Про освіту» академічну доброчесність визначено як «сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» (Закон, 2017). Основне покликання академічної доброчесності – це боротьба з плагіатом як актом шахрайства та фальсифікації наукових та освітніх результатів у студентських роботах, дисертаційних і наукових дослідженнях, обманом, списуванням та хабарництвом (Пшенична, 2019, с.15).

Згідно із законом, дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання. А дотримання академічної доброчесності, згідно з законом, здобувачами освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації (Закон, 2017).

Останніми роками позитивній динаміці вирішення проблеми академічної доброчесності не лише на законодавчому рівні, а й на практичному сприяє розроблення Кодексу академічної доброчесності Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (2019). Сприяє цьому також проєкт Закону України «Про академічну доброчесність» (Проєкт закону, 2020). На шпальтах журналів, сайтів, блогів дедалі частіше зустрічаються публікації, присвячені питанням доброчесності, оригінальності наукового та освітнього тексту, корпоративної культури, запобігання плагіату, норм етичної поведінки під час освітнього процесу як для викладачів, так і для студентів, попередження випадків порушення норм академічної доброчесності тощо.

На тривалості і складності процесу формування академічної культури учасників освітнього процесу наголошують у своєму дослідженні Ю. Г. Малогулко, М. В. Захтей. Дослідники стверджують, що «перший крок у цьому напрямку – визнання існуючих проблем, відкрите їх обговорення, відхід від практики сором'язливого замовчування непривабливих явищ (Кодекс, 2020).

Для розбудови цілісної та ефективної системи забезпечення академічної доброчесності в українській вищій школі необхідно здійснити безліч заходів: ввести

в чинне освітнє законодавство України чітко визначені та суворі норми відповідальності для студентів, викладачів, науковців за плагіат; зобов'язати заклади вищої освіти реалізувати власну політику забезпечення академічної доброчесності шляхом розроблення кодексів честі студентів і етичних кодексів викладачів та представників адміністрації; створити національну систему збору статистичних даних і моніторингу інформації щодо випадків академічної нечесності в університетах та оприлюднення на їхній основі періодичних відкритих звітів (Малогулко, 2018).

Крім того, масштабність питання дотримання академічної доброчесності почала стрімко зростати через карантинні обмеження і запровадження дистанційної форми навчання, яка, за дослідженням О. Наливайка, О. Калістової, Д. Полякова, сприяла недотримання студентами ЗВО академічної доброчесності та недоброякісним запозиченням (Наливайко, 2020).

Процес формування академічно доброчесності у майбутніх фахівців освіти в процесі професійної підготовки досліджує вітчизняна науковиця Д. Сопова. Дослідниця стверджує, що порушення принципів академічної доброчесності знищує систему освіти, демотивує старанних студентів у навчанні (Сопова, 2018, с.53).

Явище плагіату настільки стало розповсюдженим серед учасників освітнього процесу, що потребує низки напрямів наукових пошуків.

Метою дослідження є виявлення шляхів реалізації принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти України. Серед завдань є потреба в аналізі нормативної документації щодо врегулювання проявів академічної недоброчесності в закладах вищої освіти; вивчення особливостей упровадження академічної доброчесності в систему роботи ЗВО на прикладі Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди; виокремлення рекомендацій подальшої роботи в напрямі покращення академічної доброчесності науково-педагогічної спільноти ЗВО країни.

Методологія. У статті використано теоретичні методи дослідження. Зокрема, метод *аналізу* дозволив виявити специфіку організації академічно доброчесної роботи закладів вищої освіти на законодавчому рівні, проаналізувати недоліки та виявити

перспективи подальшого впровадження академічної культури серед учасників освітньо-наукового процесу. Метод *узагальнення* сприяв виокремленню системи забезпечення принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин в ЗВО на прикладі конкретного університету.

Результати дослідження. Проблема академічної доброчесності в педагогічних закладах вищої освіти є наразі однією з найактуальніших, адже їх випускники покликані формувати культуру академічних взаєностосунків на всіх рівнях освіти країни. На сьогодні педагогічні ЗВО, як і решта закладів освіти, регламентують свою діяльність у напрямках академічної доброчесності лише на підставі листа МОН України від 23 жовтня 2018 року, що має рекомендаційний характер. У цьому листі для роботи ЗВО варті уваги «Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності» (Лист МОН України, 2020).

У листі зазначено, що з метою популяризації академічної доброчесності серед учасників освітнього процесу зусилля адміністрації ЗВО повинні бути спрямовані на вдосконалення кваліфікації викладачів з питань сучасного академічного письма. Зокрема, власним прикладом вони мають демонструвати на лекціях роботу з джерелами, посилатися на них, озвучувати першоджерела під час проведення навчального заняття, включати короткі завдання по роботі з якісними науковими джерелами до видів самостійної роботи студента (Лист МОН України, 2020).

Найефективнішим способом боротьби з плагіатом є його попередження. З цією метою в науковій спільноті варто формувати розуміння, що важливим фактором успішності закладів вищої освіти є академічна доброчесність науково-педагогічних працівників, наукових і педагогічних працівників, а також випускників. На ній базується довіра колег, стейкхолдерів, грантодавців, спонсорів, інших партнерів, необхідна для належного ресурсного забезпечення якісної вищої освіти і наукових пошуків. Наявність ресурсів дає змогу залучати кращих студентів, викладачів і науковців, які формують репутацію закладу вищої освіти, до участі в цікавих і престижних освітніх, наукових та інших проєктах, отримувати важливі для науки та практики результати досліджень, а також підвищує зацікавленість донорів у підтримці закладу, його співробітників та здобувачів освіти. У такий спосіб

формується стійкий розвиток і конкурентоспроможність закладу вищої освіти (Башкір, 2019; Методичні матеріали, 2019; Лист МОН України, 2020).

Основними принципами та фундаментальними цінностями академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди є такі:

- доброчесність – відданість науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти моральним принципам та стандартам, які створюють бар'єр для недоброчесності;
- чесність та порядність – послідовне слідування принципам та нормам академічної доброчесності в освітній діяльності;
- правда – прагнення до істини, вільне та відкрите поширення знань, їх безперервне надбання та збагачення;
- прозорість – доступність та відкритість інформації, яка передбачає, що всі учасники освітнього процесу зобов'язана діяти відкрито, передбачувано, зрозуміло та в рамках закону;
- законність – дотримання кожним членом університетської спільноти законів і чинних нормативних актів, стимулювання до цього інших;
- повага – повага до людей, гідності інших, їхнього фізичного та психічного здоров'я, дотримання колегіальності та співпраці з іншими учасниками освітнього процесу;
- довіра – вільний обмін ідеями та інформацією в університетському середовищі, співпраця та вільне продукування нових ідей, відсутність остраху, що результат діяльності може бути вкрадено, кар'єру спаплюжено, а репутацію підірвано;
- мужність – готовність до цілеспрямованого відстоювання принципів академічної доброчесності, гідної поведінки в умовах стороннього тиску;
- справедливість – неупереджене, однакове ставлення до всіх учасників освітнього процесу, позбавлене дискримінації та нечесності;
- підзвітність – учасники освітнього процесу належним чином використовують делеговані їм повноваження без перевищення або несумлінності їх виконання;

- рівність та соціальна справедливість – рівний доступ до освіти незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального, національного походження, стану здоров'я, інвалідності;
- демократичне управління – управління повинно базуватись на залученні до освітнього процесу всіх його учасників та етичному виконанні своїх повноважень керівництвом на всіх ланках;
- самовдосконалення та вдосконалення системи – орієнтація учасників освітнього процесу на системні зусилля по постійному вдосконаленню освітньої системи, зокрема через власний професійний розвиток;
- відповідальність – уміння брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності, виконувати взяті на себе зобов'язання, протистояти проявам академічної недоброчесності, ганебним вчинкам, негативному впливу інших осіб, подавати приклади гідної поведінки;
- компетентність та професіоналізм – прагнення до найвищого рівня компетентності кожного учасника освітнього процесу, як форми здійснення принципу «від освіти на все життя – до освіти протягом усього життя (Кодекс, 2020).

У своїй роботі з дотримання принципів академічної доброчесності в ХНПУ імені Г. С. Сковороди керуються Рекомендаціями для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності, затвердженими Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29 жовтня 2019 року (Рекомендації, 2019). Відповідно до цих рекомендацій, університетська система забезпечення принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин складається з п'яти складників: нормативна база, інформаційна база, структурні підрозділи та уповноважені комісії, інструменти впровадження, інструменти контролю.

У методичних матеріалах для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, упорядкованих В. Бахрушиним та С. Ніколаєвим, зазначено, що під час проведення навчання ЗВО мають забезпечити дотримання

Реалізація принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти України 83

педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками встановлених ним правил і процедур з питань академічної доброчесності. Для цього потрібне послідовне застосування розроблених закладом регуляторних документів (кодексів доброчесності, етичних кодексів тощо). Також варто враховувати, що суворе дотримання відносно м'яких норм є більш ефективним способом формування академічної доброчесності, ніж встановлення строгих норм, які будуть виконуватися вибірково (Методичні матеріали, 2019).

З огляду на вище зазначене, *нормативну базу* системи забезпечення академічної доброчесності у ХНПУ імені Г. С. Сковороди становлять Кодекс академічної доброчесності ХНПУ імені Г. С. Сковороди, Етичний кодекс ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Цими документами описано механізми впровадження принципів академічної доброчесності в науковий та освітній процеси.

Інформаційною базою ЗВО є сайт університету, інформаційні та методичні матеріали, присвячені інформаційній грамотності та попередженню плагіату, матеріали, присвячені популяризації принципів академічної доброчесності.

Структурні підрозділи та уповноважені комісії становлять Комісія з питань академічної доброчесності, Комісія з етики та управління конфліктами. Наразі йде робота над обговоренням доповнень до Кодексу академічної доброчесності, де запропоновано розгортання роботи Групи сприяння академічній доброчесності, Комісій з питань академічної доброчесності освітніх програм спеціальностей усіх рівнів освіти із залученням гарантів освітніх програм.

Питаннями дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі на першому та другому освітніх рівнях займаються координатори факультетів з наукової роботи. Популяризацією принципів академічної доброчесності серед здобувачів освіти та викладачів займаються рада молодих учених, студентське наукове товариство, наукова бібліотека. Організацією розвитку та саморозвитку компетентностей академічної доброчесності в здобувачів освіти третього освітнього рівня займається відділ аспірантури та докторантури. Інформаційно-технологічна діяльність щодо популяризації принципів академічної доброчесності, основ інформаційної грамотності та роботи з базами даних здійснюється інститутом

інформатизації освіти та науковою бібліотекою. Перевіркою робіт на встановлення відсотку оригінальності текстів публікацій, навчальної та методичної літератури, наукових досліджень безпосередньо займається інститут інформатизації освіти.

Інструментами впровадження принципів академічної доброчесності в ХНПУ імені Г. С. Сковороди є створення відповідних ресурсів на сайті наукової бібліотеки, проходження аспірантами та викладачами курсів підвищення кваліфікації з питань академічної доброчесності, проведення радою молодих учених серед здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня освіти конкурсу есе «Моя академічна доброчесність», розроблення Декларації про дотримання академічної доброчесності, проведення науковою бібліотекою тренінгів на теми «Академічна доброчесність як основа успіху», «Електронні ресурси бібліотеки», «Бібліотека як інформаційно-пошукова система»; проведення відділом аспірантури та докторантури онлайн тренінгу «Академічна доброчесність», складання планів роботи кафедр, факультетів, університету, проведення загальноуніверситетського вебінару «Академічна доброчесність: теорія та практика» за участю експертів Артема Артюхова та Алі Тахмазова.

Серед *інструментів контролю* додержання академічної доброчесності в університеті варто зазначити проведення анкетування учасників наукового та освітнього процесів на предмет порушень академічної доброчесності; перевірку наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних робіт на наявність ознак академічного плагіату.

З огляду на мету дослідження, варто зазначити також перспективні шляхи реалізації принципів академічної доброчесності в ХНПУ імені Г. С. Сковороди: розроблення Кодексу корпоративної культури, банерів, інфографіки, роздаткового матеріалу тощо, а також методичної інструкції щодо перевірки академічних текстів на наявність запозичень, де варто звернути увагу на прояви списування здобувачами освіти, описати процедури їхнього покарання та запобігання подібних явищ.

Щодо інструментів упровадження варто звернути увагу на розроблення буклетів та постерів та їх розповсюдження у соціальних мережах (інстарграм) та месенджерах (телеграм), відео-роликів та іншу діяльність з промоції принципів академічної

доброчесності; організацію масових відкритих онлайн-курсів; підвищення кваліфікації, лекції основних стейкхолдерів, цикли тренінгів у рамках всеукраїнських та міжнародних проєктів з академічної доброчесності, грантових програм тощо.

Висновки. Очікування від упровадження принципів академічної доброчесності в систему роботи закладів вищої освіти України досить високі як з боку державної політики у сфері освіти, так і з боку здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників, стейкхолдерів. Це сприятиме відкритості вітчизняної науки, її світовому визнанню, відкриє нові можливості для освіти на всіх її рівнях, науки, професійної підготовки. Великого значення формування академічної культури на державному рівні має в майбутніх учителів, покликаних формувати академічну етику та культуру, починаючи з молодшого віку, і закінчуючи освітою дорослих.

Перспективи подальших досліджень. У подальших наукових пошуках доречно звернути увагу на ефективність означених принципів упровадження академічної доброчесності в професійній підготовці майбутніх учителів.

Література

- Башкір О. І. Тенденції розвитку кафедр педагогіки закладів вищої педагогічної освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя : КПУ, 2019. Вип.66. с. 127-131.
- Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Кодекс академічної доброчесності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Format_dokum/kodeks_dobrochesnist.pdf (дата звернення: 12.05.2021)
- Лист МОН України «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#n211> (дата звернення: 12.05.2021)
- Малогулко Ю. Г., Захтей М. В. Проблеми академічної доброчесності в вищих навчальних закладах. Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ. (м. Вінниця, 14-23 березня 2018 р.). Електрон. текст. дані. 2018. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hcvt/all-hcvt-2018/paper/view/3857> (дата звернення: 12.05.2021)
- Методичні матеріали для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності / упор. Бахрушин В., Ніколаєв Є. 2019. 41с. URL: https://drive.google.com/file/d/1IJtjefmfqO1uNCn4p9cT5g6_58h0Cxq9/view?fbclid=IwAR3zjY-

RcCvqwRhv23Rm0NnS0HVkwPwF_3j77EGbS_H9ZJgommof3dxd3h8 (дата звернення: 12.05.2021)

- Наливайко О., Калістова О., Поляков Д. Питання дотримання академічної доброчесності в умовах дистанційного навчання. *Educological discourse*. 2020. № 4 (31). С.143-162
- Проект Закону України «Про академічну доброчесність». URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Проект-Закону-Про-Академічну-доброчесність_.pdf (дата звернення: 12.05.2021)
- Пшенична Л. Становлення академічної культури та доброчесності у вищій школі. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід*: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 16-17 травня 2019 р.). Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. С.14-20.
- Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності. 2019. 24с. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/10/Рекомендації-ЗВО-система-забезпечення-академічної-доброчесності.pdf>.
- Сопова Д. Академічна доброчесність у системі професійної підготовки майбутнього педагога. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2018. №3-4. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018.3-4.5256>

References

- Bashkir, O. I. (2019) Tendenciya rozvy`tku kafedr pedagogiky` zakladiv vy`shhoi pedagogichnoyi osvity` [Trends in the development of departments of pedagogy of institutions of higher pedagogical education]. *Pedagogika formuvannya tvorchoyi osoby`stosti u vy`shnij i zagal`noosvitnij shkolax*. Zaporizhzhya : KPU, Vy`p.66. s. 127-131.
- Zakon Ukrainy` «Pro osvitu» [Law of Ukraine «About Education»]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Kodeks akademichnoyi dobrochesnosti Xarkivs`kogo nacional`nogo pedagogichnogo universy`tetu imeni G. S. Skovorody` [Code of academic integrity of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University]. http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Format_dokum/kodeks_dobrochesnist.pdf
- Lyst MON Ukrainy` «Shhodo rekomendacij z akademichnoyi dobrochesnosti dlya zakladiv vy`shhoi osvity`» [Regarding recommendations on academic integrity for higher education institutions]. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#n211>
- Malogulko, Yu. G., Zaxtej, M. V. (2018) Problemy` akademichnoyi dobrochesnosti v vy`shhy`x navchal`ny`x zakladax [Problems of academic integrity in higher educational institutions]. *Materialy` XLVII naukovu-tekhnichnoyi konferenciyi pidrozdiliv VNTU*. (m. Vinny`cya, 14-23 bereznya 2018 r.). Elektron. tekst. dani. <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hcvr/all-hcvr-2018/paper/view/3857>
- Metody`chni materialy` dlya zakladiv vy`shhoi osvity` z pidtry`mky` pry`ncy`piv akademichnoyi dobrochesnosti [Methodical materials for higher education

- institutions in support of the principles of academic integrity] / upor. Baxrushy`n V., Nikolayev Ye. 2019. 41s. https://drive.google.com/file/d/1IJtjefmfqO1uNCn4p9cT5g6_58h0Cxq9/view?fbclid=IwAR3zjY-RcCvqwRhv23Rm0NnS0HVkwPwF_3j77EGbS_H9ZJgommof3dxd3h8
- Naly`vajko, O., Kalistova, O., Polyakov, D. (2020) Py`tannya dotry`mannya akademichnoyi dobrochesnosti v umovax dy`stancijnogo navchannya [Issues of observance of academic integrity in the conditions of distance learning]. *Educological discourse*. 4 (31). S.143-162
- Proyekt Zakonu Ukrayiny` «Pro akademichnu dobrochesnist`» [Draft Law of Ukraine «About Academic Integrity»]. https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Проект-Закону-Про-Академічну-добročесність_.pdf
- Psheny`chna, L. (2019) Stanovlennya akademichnoyi kul`tury` ta dobrochesnosti u vy`shhij shkoli [Formation of academic culture and integrity in higher education]. *Akademichna kul`tura doslidny`ka v osvitr`omu prostori: yevropejs`ky`j ta nacional`ny`j dosvid: zbirny`k materialiv II Mizhnarodnoyi naukovoprakty`chnoyi konferenciyi (m. Sumy`, 16-17 travnya 2019 r.)*. Sumy` : Vy`davny`cztvo SumDPU imeni A. S. Makarenka. S.14-20.
- Rekomendaciyi dlya zakladiv vy`shhoji osvity` shhodo rozrobky` ta vprovadzhennya universy`tets`koyi sy`stemy` zabezpechennya akademichnoyi dobrochesnosti [Recommendations for higher education institutions on the development and implementation of a university system to ensure academic integrity]. 2019. 24s. <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/10/Рекомендації-ЗВО-система-забезпечення-академічної-добročесності.pdf>
- Sopova, D. (2018) Akademichna dobrochesnist` u sy`stemi profesijnoyi pidgotovky` majbutn`ogo pedagoga [Academic integrity in the system of professional training of future teachers]. *Neperervna profesijna osvita: teoriya i prakty`ka*. 3-4. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018.3-4.5256>

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРИНЦИПОВ АКАДЕМИЧЕСКОЙ ДОБРОПОРЯДОЧНОСТИ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Ольга Башкир, доктор педагогических наук, доцент,
профессор кафедры образованиеведения и инновационной педагогики
ХНПУ имени Г. С. Сковороды,
Харьков, 61002, ул. Алчевских, 29, Украина, boi83@ukr.net

В статье, учитывая современное состояние высшего образования и науки, указано особенности внедрения принципов академической добропорядочности в структуры высших учебных заведений. На основании изучения нормативных документов (законы Украины «Об образовании», «О высшем образовании»), Рекомендаций для высших учебных заведений по разработке и внедрению университетской системы обеспечения академической добропорядочности,

утвержденных Решением Национального агентства по обеспечению качества высшего образования, Письма МОН Украины «Об рекомендациях по академической добропорядочности для высших учебных заведений» уточнена сущность понятия «академическая добропорядочность», ее основное назначение, особенности соблюдения и приложения в образовательной и научной деятельности всех участников образовательного процесса.

На примере Харьковского национального педагогического университета имени Г. С. Сковороды обнаружено, что высшие учебные заведения, руководствуясь указанными выше законами и рекомендациями, действуют по собственным принципам академической добропорядочности, учитывая особенности деятельности вуза, его специфику, направления подготовки будущих специалистов и осуществления научной деятельности.

Раскрыто пример университетской системы обеспечения принципов академической добропорядочности и этики академических взаимоотношений, которая состоит из пяти частей: нормативной базы, информационной базы, структурных подразделений и уполномоченных комиссий, инструментов внедрения и контроля. Указано о создании подобной системы на основании Рекомендаций для высших учебных заведений по разработке и внедрению университетской системы обеспечения академической добропорядочности, утвержденных Решением Национального агентства по обеспечению качества высшего образования.

Проанализирована деятельность отдельных структурных звеньев учебного заведения по реализации принципов академической добропорядочности. Предложен ряд перспективных путей реализации принципов академической добропорядочности в учреждениях высшего образования. Среди них разработка нормативных документов вуза, информационных материалов, баннеров, методических инструкций, подготовка роликов, научно-популярных мероприятий и т.д.

Ключевые слова: образование, педагогическое, культура, добропорядочность, система, пути, внедрение.

IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF ACADEMIC INTEGRITY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

Olha Bashkir, doctor of Pedagogy, associate professor,
Professor of the Department of the Educology and Innovative Pedagogy,
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,
Kharkiv, Ukraine, boi83@ukr.net

Taking into account the current state of development of higher education and science, the peculiarities of the introduction of the principles of academic integrity in the structure of higher education institutions are indicated in the study. The essence of the concept of academic integrity was clarified basing on the study of normative documents and regulations (Law of Ukraine on Education and Law of Ukraine on Higher Education), recommendations for higher education institutions on the development and implementation of a university system of academic integrity, approved by the National Agency for Quality

Assurance in Higher Education. Main vocation of academic integrity, its features of compliance and application in educational and scientific activities of all participants in the educational process are revealed in the study.

On the example of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University it was found that higher education institutions, guided by the above laws and recommendations, operates on their own principles of academic integrity in view of the peculiarities of the free economic zone, its specifics, areas of training future professionals and scientific activities. An example of a university system for ensuring the principles of academic integrity and ethics of academic relations is revealed, which consists of five components: regulatory framework, information base, structural units and authorized commissions, tools for implementation and control. It is noted about the creation of such a system on the basis of the recommendations for higher education institutions on the development and implementation of the university system of academic integrity, approved by the decision of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education. The activity of separate structural links of the educational institution on realization of the principles of academic integrity is analyzed.

A number of promising ways to implement the principles of academic integrity in higher education institutions is proposed. Among them are the development of normative documents of the Free Economic Zone, information materials, banners, methodical instructions, preparation of videos, holding popular science events, etc.

Key words: *pedagogical education, culture, integrity, system, ways, implementation.*

Стаття надійшла до редакції 17.02.2021

Прийнято до друку 09.06.2021